

Mihai Pascaru, *Habitatul risipit de globalizare*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007, 152 p.

Cazul Roșia Montană, expresie directă a proceselor complexe de globalizare, consideră Mihai Pascaru, este în măsură să inspire și gânduri precum : „este greu să faci știință când te doare sufletul, dar știința este fără nici un rost când nu ne doare nimic” (p. 7). Asemenea gânduri implică, ne dezvăluie sociologul albaulian, un anumit orizont epistemic și o serie de precauții metodologice.

Sub astfel de auspicii, lucrarea *Habitatul risipit de globalizare* se vrea o prezentare din perspectivă psihosociologică a cazului Roșia Montană și a proiectului care se dorește a fi implementat de către firma canadiană Gold Corporațion (GC). Sunt puse în valoare în primul rând unele cercetări sociologice care s-au efectuat în zonă sub conducerea autorului, cu deosebire în satul Corna (2003), comunitate care, în cazul derulării proiectului, ar urma să dispară de pe hartă, dar și în *epicentrul* noii dinamici social-economice – satul Roșia Montană (în 2004).

În 2003, o cercetare în zonă era în primul rând menită să scoată în evidență poziția pe care locuitorii satului o aveau față de viitorul care li se așeza în față datorită promovării activităților de pregătire a proiectului, între care un loc important ocupa achiziționarea de case și terenuri din aria viitoarei exploatare miniere. Astfel, principalul obiectiv al cercetării realizate în 2003 a fost cel al identificării *grupurilor de poziție* (pro sau contra proiectului GC). În analiza grupurilor de poziție, Mihai Pascaru a utilizat metodologia matricei comunitare, propusă de autor în anii din urmă pentru studiul unor comunități rurale și urbane de dimensiune mică și medie (vezi și M. Pascaru, *Sociologia comunităților*, Cluj-Napoca, Editura

Argonaut, 2003). Ca suport pentru acest tip de analiză, autorul reține mai întâi faptul că, în satul Corna, 9,4% dintre locuitorii chestionați declarau că sunt de acord, fără nici o părere de rău, cu ideea proiectului GC de a se construi pe locul satului Corna un iaz de decantare ; 28,1% dintre locuitori – că sunt de acord, dar le pare rău ; 29,7% – că nu sunt de acord. Cei care erau de acord fără nici o părere de rău aveau un indice al matricei comunitare peste medie (0,50), datorită mai ales indicelui mare al cunoașterii (0,82) și indicelui mare al comunicării (0,57). Și cei care declarau categoric că nu sunt de acord aveau un indice mai mare al matricei comunitare, mai mult peste medie fiind însă indicele acțiunii comune (0,19). Valoarea teoretică a fiecăruia dintre indicii amintiți este între 0 (neintegrare în comunitate) și 1 (o foarte bună integrare în comunitate). Se poate observa cum, la extreme, cei care acceptau proiectul fără regrete și cei care îl respingeau categoric se aflau printre locuitorii bine integrați în comunitate, putând determina la un moment dat o orientare sau alta.

La data cercetărilor, ca participant direct, pot spune că problema cea mai mare era cea a lipsei încrederii pe care membrii comunității o resimțeau în viața de zi cu zi, pe de o parte din cauza faptului că își vedeau prietenii de-o viață plecând, iar pe de altă parte, deoarece erau constrânși din exterior să-și modifice modul de viață, viitorul nefiind foarte promițător, dar nici prezentul tocmai unul bun, motiv pentru care mulți locuitori din sat nu mai vedeau nici o ieșire. Mulți dintre subiecții intervievați nu vroiau să-și părăsească gospodăriile, chiar dacă erau

conștienți că nu puteau să-și continue viața în cazul în care proiectul se punea în aplicare. Pe de altă parte, știau că va veni o zi în care vor fi nevoiți să accepte situația și să plece. Întrebați care va fi destinația, cei mai mulți dintre cei chestionați au ales fie locul în care le plecaseră deja copiii cu ani în urmă, fie o locație mai apropiată față de zona de baștină.

În lucrarea pe care o avem aici în atenție, *strategiile de viață* sunt abordate de Mihai Pascaru prin conturarea schimbărilor produse la nivelul nucleului lor, nucleu dat de proiectele de viață ale locuitorilor. Inevitabil, ele au fost puse și în legătură cu opțiunile rezidențiale, deoarece *strategiile mobilității* ocupau un loc important la data investigațiilor. În complexul rural Corna-Bunta (format din satul Corna și crângul Bunta), mai bine de jumătate dintre respondenți (55,8%) își schimbaseră planurile de viitor după venirea RMGC. Dintre aceștia, 20,8% declarau că sunt obligați să plece din zonă, deși nu își doriseră acest lucru, și 19,5% că „pot să vândă și să plece în altă parte”, ceea ce „nu credeau că se va întâmpla atât de repede”.

Un motiv important pentru care unii preferau să nu părăsească zona era acela că relațiile cu cei plecați nu încetaseră, cei rămași în zonă putând estima care ar fi viitorul lor în cazul în care ar pleca. Astfel, unii au devenit conștienți că oricare ar fi fost suma pe care ar fi primit-o în schimbul gospodăriilor, banii se vor termina repede și viața în altă zonă nu va avea mult timp aceeași valoare materială și relațională.

Unele investigații coordonate de către Mihai Pascaru au fost realizate la Roșia

Montană în 2004. La vremea aceea s-a discutat mult despre șansele agriculturii ca alternativă la proiectul GC. Au fost avute în vedere, între altele: mulțumirea sau nemulțumirea în legătură cu numărul de vaci crescute în gospodărie; mulțumirea sau nemulțumirea în legătură cu producția de lapte și utilizarea laptelui; influența exploatării miniere din zonă și impactul noului proiect al GC de dezvoltare a mineritului în zonă; șansele continuării creșterii vacilor de lapte la noile locații de după strămutare sau relocare. Reprezentările locuitorilor cu privire la aceste probleme constituie nucleul capitolului intitulat „Globalizarea și vaca de muls”. În opinia locuitorilor din Roșia Montană, o altă formă de organizare a mineritului, cum ar fi și exploatarea la suprafață prevăzută de GC, ar pune în pericol șansele complementarității minerit-agricultură existentă tradițional: „Dacă vine mineritul, creșterea vacilor e moartă. Înainte se îmbina mineritul cu agricultura, dar exploatarea minieră propusă se va desfășura într-un mod distrugător agriculturii în general” (p. 125).

Specificul Munților Apuseni, apreciază Mihai Pascaru, este dat și de *habitatul risipit*. Procese istorice îndelungi, între care *roirea* ocupă un loc important, au condus la un peisaj antropic apreciat adesea ca inedit. Astăzi, consideră autorul, prin proiectul GC, o expresie directă a globalizării, o nouă risipire a habitatului se impune chiar și acolo unde habitatul risipit nu era caracteristic, cum a fost cazul localității Roșia Montană. Din acest motiv, titlul lucrării a urmărit să pună în evidență raporturile dintre *habitatul risipit* și *globalizare*.

Mihaela Bara